

Makroekonomiczne wyzwania i prognozy dla Polski

VI edycja

Grudzień 2020

MAKROEKONOMICZNE WYZWANIA I PROGNOZY DLA POLSKI W OPINII EKSPERTÓW EUROPEJSKIEGO KONGRESU FINANSOWEGO – VI EDYCJA

Wstęp

Prognozy i przewidywania Europejskiego Kongresu Finansowego stanowią konsensus opinii wybitnych polskich makroekonomistów: głównie obecnych i byłych ekonomistów bankowych, ale również pracowników akademickich i specjalistów z instytucji regulacyjnych, firm ubezpieczeniowych i konsultingowych. W obecnej sytuacji kryzysowej, wywołanej pandemią oraz działaniami mającymi na celu ochronę zdrowia i życia ludności, przewidywania opierają się bardziej na wiedzy i intuicji niż sformalizowanych modelach statystyczno-ekonometrycznych.

Przedstawione dalej prognozy i opinie stanowią konsensus ilościowo-jakościowy z nadestanych 35 odpowiedzi na nasze pytania, które napłynęły do dnia 15 grudnia 2020. Prognozy ilościowe nadesłało 8 ekspertów, zaś 33 ekspertów przedstawiło swoje opinie nt.:

- największych zagrożeń dla koniunktury gospodarczej,
- największych zagrożeń dla stabilności systemu finansowego,
- rekomendowanych działań w obszarze polityki gospodarczej.

W VI edycji konsensusu prognostycznego uwzględniliśmy również opinie zagranicznych makroekonomistów, którzy byli gośćmi tegorocznego Europejskiego Kongresu Finansowego.

VI edycja konsensusu prognostycznego zawiera także opinie prezesów największych polskich banków wyrażone w czasie specjalnej debaty Europejskiego Kongresu Finansowego w dniu 9 grudnia 2020 dotyczącej strategicznych zagrożeń dla polskiego sektora bankowego. Debatę tę poprzedziły:

- panel dotyczący wyzwań technologicznych dla polskich banków, prowadzony przez Piotra Alickiego, Prezesa Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej,
- panel dotyczący ryzyka kryzysu bankowego, prowadzony przez Marka Lusztyna, Wiceprezesa Zarządu mBanku.

Transmisje z debat stanowią integralną część niniejszego opracowania.

Linki do wszystkich debat zamieszczone zostały na stronie <https://www.efcongress.com/wideo/>.

Prognozy

W związku z pandemią, poprzednią aktualizację prognoz makroekonomicznych nasi eksperci przygotowali wyjątkowo w tym roku (dodatkowo) w październiku br., przy okazji X EKF, który odbył się w formule hybrydowej, stacjonarno-internetowej, w dniach 12-14 października br. w Gdańsku. W związku z tym należałoby się spodziewać niewielkich zmian ich obecnych, grudniowych przewidywań, w porównaniu z prognozami z października. Z drugiej strony, w okresie od października do grudnia mieliśmy kilka istotnych publikacji (w listopadzie), które mogły wpływać na przewidywania ekspertów EKF: oprócz publikacji miesięcznych danych makroekonomicznych, w końcu listopada GUS przedstawił informację o rachunkach narodowych za III kwartał, pojawiły się także prognozy KE, MFW i OECD (te ostatnie na początku grudnia)¹, dotyczące zarówno naszego otoczenia gospodarczego jak i samej Polski. Istotnym także elementem, który musiał mieć wpływ na zmianę prognoz miał wyskok liczby zakażeń w październiku i listopadzie oraz związane z tym wprowadzone ponownie obostrzenia administracyjne i zasady bezpieczeństwa epidemiologicznego. W końcu, informacje o szczepionkach na COVID-19 i o spodziewanym kalendarzu szczepień też nie pozostawały z pewnością bez wpływu na nastroje prognostów i ich przewidywania.

Zgodnie z aktualnymi prognozami współpracujących z EKF ekspertów, w roku 2020 należy oczekiwać recesji gospodarczej i ujemnej dynamiki PKB na poziomie -3,3 proc., a następnie dodatniego tempa wzrostu 4,0 proc. w roku 2021 i 4,5 proc. w roku 2022. Największe rozbieżności opinii dotyczą sytuacji w roku 2021, co wynika z bardzo dużej niepewności dotyczącej tego, co przyniesie początek przyszłego roku, jeżeli chodzi o zakażenia COVID-19 i ewentualne utrzymanie obostrzeń administracyjnych na terenie całego kraju lub lokalnie. Interesująca może być też analiza zmiany prognoz w stosunku do października. Mimo, że generalnie są one bardziej optymistyczne, to recesja w 2020 r. jest prognozowana obecnie głębsza, co jest zapewne wynikiem problemów z opanowaniem epidemii COVID-19 i wprowadzania kolejnych, często nieoczekiwanych, obostrzeń przez rząd.

¹ Komisja Europejska opublikowała jesienne prognozy 5 listopada br., Międzynarodowy Fundusz Walutowy 20 listopada br., Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju 1 grudnia br.

Analizując strukturę PKB od strony popytu, eksperci EKF wskazują popyt zewnętrzny jako czynnik, który zmniejsza głębokość recesji w 2020 r., ale który będzie raczej neutralny dla wzrostu w kolejnych latach. Ma to swoje odzwierciedlenie w prognozowanej relacji salda obrotów na rachunku bieżącym bilansu płatniczego do PKB, która według ekonomistów EKF ukształtuje się na poziomie aż 3,1 proc. w roku 2020, po czym będzie się obniżać do 2,1 proc. w 2021 r i 1,7 proc. w 2022 r.

Popyt krajowy jest prognozowany w 2020 r. na poziomie -4,6 proc., w 2021 r. 4,1 proc., a w 2022 r. 4,5 proc, natomiast inwestycje odpowiednio na poziomie -8,5 proc., 2,4 proc. oraz 7,0 proc. Nie oczekuje się zatem silnego wzrostu inwestycji w przyszłym roku, dopiero w 2022 r., co może być związane m.in. z efektywnym uruchomieniem unijnego Funduszu Odbudowy. W zestawieniu z prognozami KE, MFW i OECD nasi ekonomiści są nieznacznie bardziej optymistyczni, zarówno jeżeli chodzi o skalę recesji w 2020 r., jak i odbicia gospodarki w kolejnych dwóch latach.

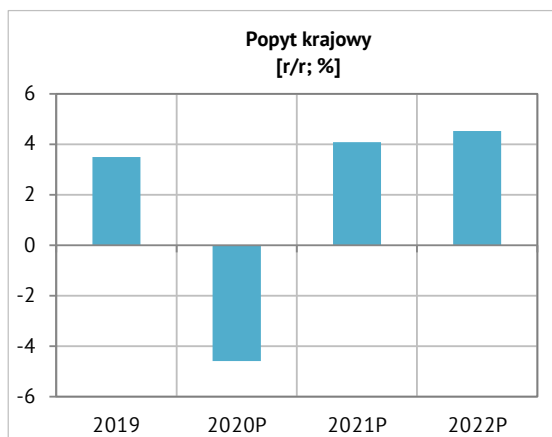
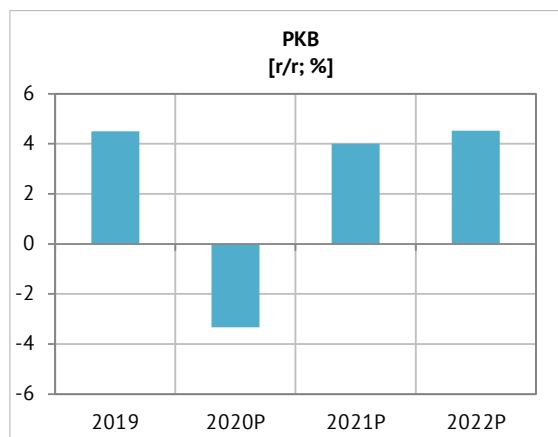
Prognozowana inflacja będzie nieznacznie wyższa niż to miało miejsce we wcześniejszych prognozach. Konsensus ekspertów EKF szacuje inflację na poziomie 3,5 proc. w tym roku, a w latach następnych 2,7 proc. w 2021 r. i 3,0 proc. w 2022 r. (poprzednio, odpowiednio 3,4 proc, 2,3 proc. i 2,6 proc.). Kurs złotówki w relacji do euro ma pozostać stabilny przez cały okres prognozy, na poziomie 4,4 PLN/EUR. W tym miejscu trzeba zauważyć, że nasi ekonomiści nie mogli w swoich opiniach uwzględnić interwencji NBP na rynku forex, która miała miejsce 18 grudnia br. Historia pokazuje jednak, że takie interwencje często skutkują jednodniowym wyskokiem kursu, jednak nie są w stanie zmienić trendu w dłuższej perspektywie. Stopy procentowe i rentowności zdaniem naszych ekspertów pozostaną niskie: z 0,2 proc. w przypadku stopy WIBOR i 0,5 proc. w przypadku rentowności skarbowych 5 letnich obligacji w 2020 r. wzrosną do 0,5 proc. w przypadku oprocentowania pożyczek na polskim rynku międzybankowym i 0,9 proc. w przypadku rentowności obligacji.

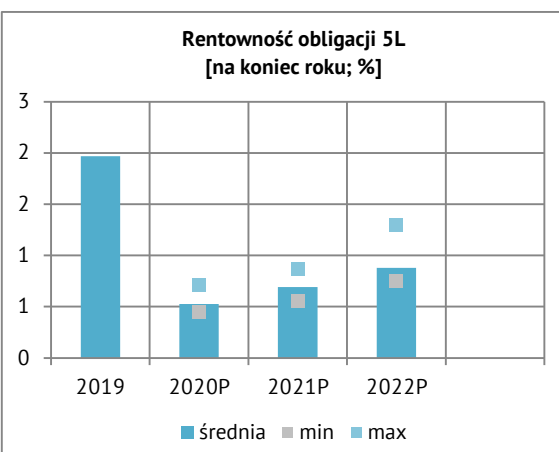
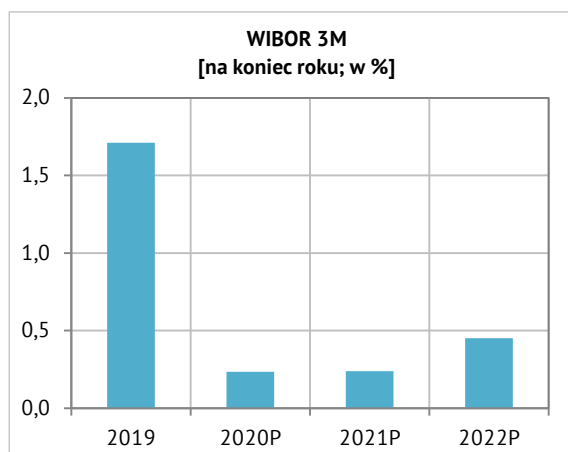
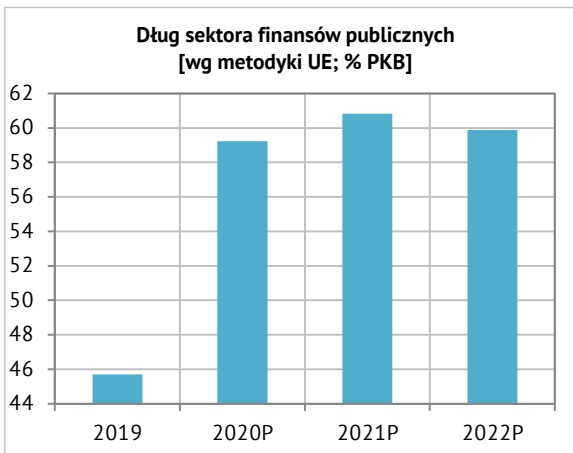
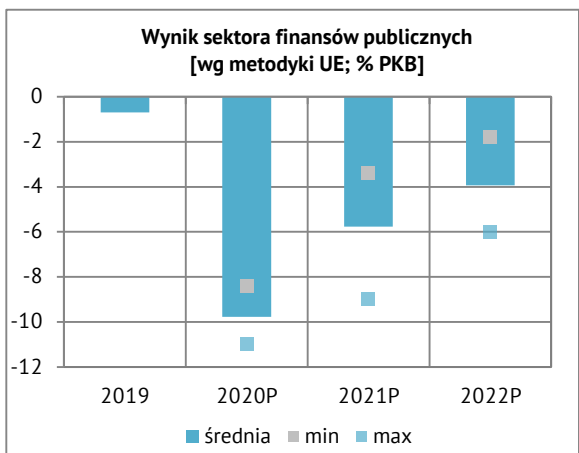
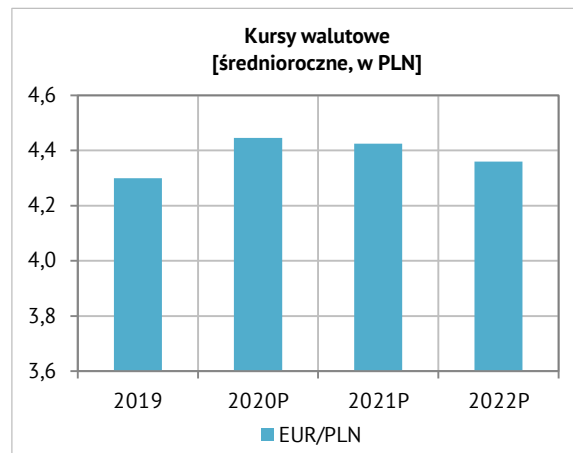
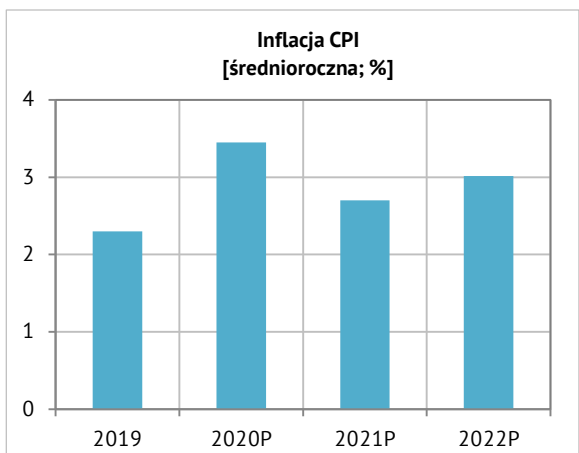
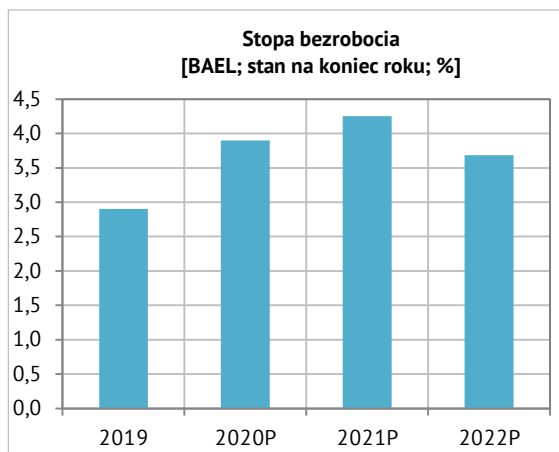
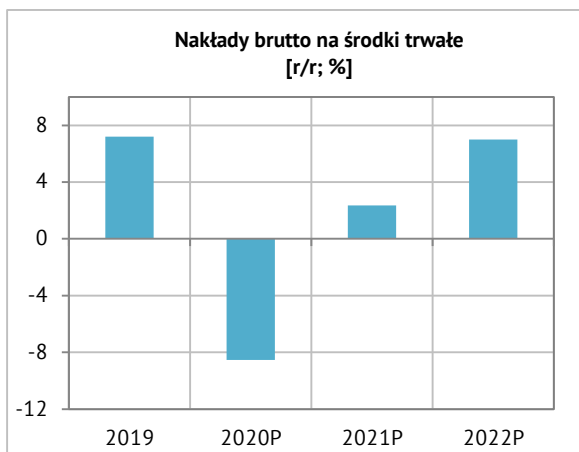
Biorąc pod uwagę głębokość załamania gospodarczego, progności EKF przewidują umiarkowany wzrost bezrobocia: w opinii ekspertów stopa bezrobocia BAEL wzrośnie do poziomu 3,9 proc. na koniec 2020 r. i dalej do 4,3 proc. w 2021 r., po czym obniży się do 3,7 proc. w 2022 r. Mimo że PKB powróci do poziomu 2019 r. już w przyszłym roku, to bezrobocie pozostanie wyraźnie wyższe jeszcze w 2022 r. Widoczna jest także zmiana, w porównaniu do wcześniejszych edycji prognoz, profilu ścieżki kształtowania się bezrobocia – obecnie będzie ono, według naszych ekonomistów, najwyższe w przyszłym roku. Mimo to są oni bardziej optymistyczni niż KE, MFW i OECD, które przeciętnie prognozują bezrobocie w Polsce w 2021 r. na poziomie aż 5,4 proc. i jego spadek do jedynie 4,4 proc. w 2022 r.

Wybuch COVID-19 i jego bezprecedensowe w swojej skali konsekwencje gospodarcze, finansowe i polityczne (w zakresie polityki gospodarczej państwa), muszą powodować bardzo duży wzrost deficytu finansów publicznych i długu publicznego. Eksperci EKF szacują deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB przeciętnie na poziomie 9,8 proc. w 2020 r. i jego zmniejszenie do 5,8 proc. PKB w roku przyszłym, i do 3,9 proc. w 2022 r. Są to przewidywania bardziej pesymistyczne niż prognozy KE i MFW, które oczekują, że rząd będzie w stanie sprowadzić deficyt sektora finansów publicznych w okolice 3 proc. w 2022 r. Jeżeli chodzi o zadłużenie państwa, eksperci EKF prognozują dług sektora instytucji rządowych i samorządowych na poziomie 59,2 proc. PKB w 2020 r. i jego dalszy wzrost do 60,8 proc. PKB w roku przyszłym. W 2022 r. dług ma powrócić poniżej prognozy 60 proc. (59,9 proc.).

PROGNOZY WYBRANYCH WSKAŹNIKÓW MAKROEKONOMICZNYCH

W LATACH 2020-2022

Wskaźnik	Miara	2019	WYNIKI ANKIET			LICZBA EKSPERTÓW
			2020P	2021P	2022P	
PKB (r/r; %)	średnia	4,1	-3,3	4,0	4,5	[8]
	odchylenie		0,6	0,7	0,6	
Popyt krajowy (r/r; %)	średnia	3,0	-4,6	4,1	4,5	[6]
	odchylenie		0,3	1,2	1,0	
Spożycie indywidualne (r/r; %)	średnia	3,9	-3,5	4,3	4,0	[7]
	odchylenie		0,7	1,1	0,9	
Nakłady brutto na środki trwałe (r/r; %)	średnia	7,2	-8,5	2,4	7,0	[7]
	odchylenie		1,5	1,7	1,3	
Stopa bezrobocia (BAEL; stan na koniec roku; %)	średnia	2,9	3,9	4,3	3,7	[7]
	odchylenie		0,3	0,6	0,4	
Wynagrodzenia w gospodarce narodowej** (r/r; %)	średnia	7,2	4,2	4,2	5,4	[6]
	odchylenie		1,1	1,1	1,0	
Pracujący w gospodarce narodowej** (stan w końcu okresu; r/r; %)	średnia	2,2	-0,6	0,5	1,4	[4]
	odchylenie		1,0	1,0	0,7	
Inflacja (CPI; średnioroczna; %)	średnia	2,3	3,5	2,7	3,0	[8]
	odchylenie		0,1	0,4	0,5	
EUR/PLN (średnioroczny)	średnia	4,30	4,45	4,42	4,36	[7]
	odchylenie		0,01	0,02	0,06	
WIBOR 3M (na koniec roku; %)	średnia	1,71	0,24	0,24	0,45	[6]
	odchylenie		0,03	0,05	0,19	
Rentowność obligacji 5L (średnioroczna; %)	średnia	1,97	0,53	0,69	0,88	[6]
	odchylenie		0,09	0,10	0,21	
Wynik sektora finansów publicznych wg metodyki UE (% PKB)	średnia	-0,7	-9,8	-5,8	-3,9	[7]
	odchylenie		0,9	1,8	1,6	
Dług sektora finansów publicznych wg metodyki UE (% PKB)	średnia	46,0	59,2	60,8	59,9	[7]
	odchylenie		1,9	3,0	3,0	
Saldo na rachunku bieżącym bilansu płatniczego (% PKB)	średnia	0,5	3,1	2,1	1,4	[6]
	odchylenie		1,0	1,1	0,3	

NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO POLSKI

Niezależnie od ilościowych prognoz makroekonomicznych przedstawiamy syntetyczną opinię ekspertów współpracujących z EKF dotyczącą największych zagrożeń dla rozwoju gospodarczego. Podobnie jak w poprzednich edycjach „Makroekonomicznych wyzwań i prognoz dla Polski” stworzyliśmy mapę zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych.

Syntetyczna waga (znaczenie) poszczególnych zagrożeń powstała jako suma punktów przyznanych przez ekspertów poszczególnym zagrożeniom, przy czym każdy z ekspertów miał do dyspozycji łącznie 100 punktów. Ponadto, każdy ekspert oceniał subiektywne prawdopodobieństwo realizacji poszczególnych zagrożeń a syntetyczna ocena prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia stanowi średnią arytmetyczną z subiektywnych prawdopodobieństw. Prezentujemy także ocenę zgodności wskazań ekspertów jako odsetek (procent) ogólnej liczby ekspertów, którzy wskazali na konkretne zagrożenie. Graficznie wyniki opinii ekspertów przedstawiamy na rysunku na stronie 7 - „Najważniejsze zagrożenia dla koniunktury gospodarczej w Polsce w perspektywie 2022 roku”, na którym wielkość kół ilustrujących poszczególne zagrożenia jest sumą iloczynów wagi i prawdopodobieństwa wystąpienia danego czynnika. Można je traktować jako ryzyko zagrożenia.

Wyeksponowane przez makroekonomicznych zagrożeń potwierdzają rolę popytu zewnętrznego jako kluczowej determinanty wzrostu polskiej gospodarki, wynikającej z silnego zintegrowania naszej gospodarki

z gospodarką europejską. Podobnie jak w czerwcu i październiku, w opinii ekspertów EKF, wśród zagrożeń zewnętrznych, największy wpływ na rozwój gospodarczy Polski będą miały głęboka recesja w UE (wzrost bezrobocia, spadek produkcji, spadek wolumenu wymiany międzynarodowej) i długi (dłuższy niż w przypadku Polski) powrót do poziomu PKB z 2019 roku. Na długi powrót do normalności przed koronawirusową wskazują m.in. nasi zagraniczni eksperci. Podkreślają ryzyko niepokojów społecznych po kryzysie COVID-19, które mogą mieć wpływ na politykę gospodarczą UE.

Po powszechnym załamaniu działalności w drugim kwartale nastąpiło znaczące, ale niepełne, ożywienie gospodarki, a ostatnie miesiące roku ponownie przyniosły osłabienie aktywności gospodarczej. Taki schemat wydarzeń był widoczny na całym świecie: ożywienie zostało przerwane przez odrodzenie pandemii. Wyeksponowane przez makroekonomistów zagrożenia potwierdzają rolę popytu zewnętrznego jako kluczowej determinanty wzrostu polskiej gospodarki, wynikającej z silnego zintegrowania naszej gospodarki z gospodarką europejską.

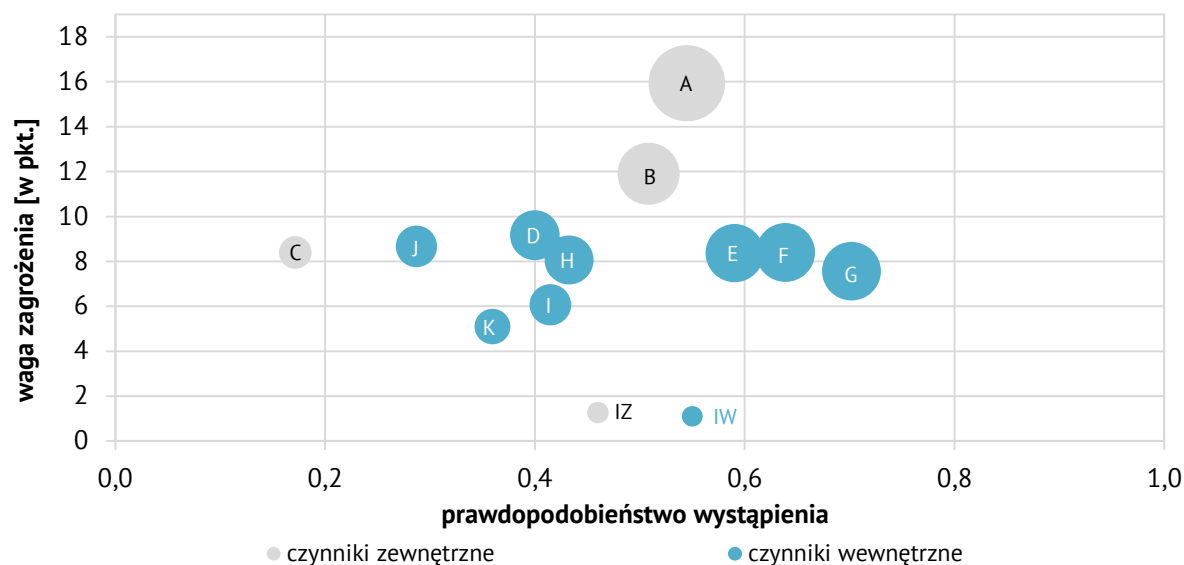
Nie zaskakuje również kolejne, wskazane przez ekspertów EKF, poważne zagrożenie „zewnętrzne” dla koniunktury gospodarczej w Polsce, jakim jest materializujące się gwałtownie w listopadzie i grudniu ryzyko nawrotu zakażeń i „lockdown-ów”. Chociaż pandemia była powszechnym szokiem, dotyczącym wszystkich krajów UE, różnice w sile jej wpływu na działalność gospodarczą w poszczególnych krajach UE można przypisać różnicom w ewolucji wirusa w czasie, podjętym środkom powstrzymującym, reakcjom polityki fiskalnej wdrożonym w każdym kraju, a także strukturze każdej gospodarki. Wraz z obserwowanym rozprzestrzenianiem się i przyspieszaniem pandemii, wiele krajów przywraca blokady. Istotnym utrudnieniem w fazie odbudowy gospodarki europejskiej będzie asymetryczne ożywienie gospodarcze u głównych partnerów gospodarczych Polski.

Szczęśliwie Rada Europejska uzgodniła bezprecedensowe 1,8 bln euro na wsparcie odbudowy gospodarki UE po pandemii COVID-19 i na realizację długoterminowych priorytetów UE, w tym na transformację energetyczną (niskoemisyjną) gospodarki i na cyfryzację, co będzie miało niebagatelne znaczenie dla tempa ożywienia. Z Funduszu Odbudowy Gospodarki UE Polska może wykorzystać 770 mld zł.

Jako główne wewnętrzne zagrożenie dla rozwoju gospodarczego kraju zostały wymienione przez ekspertów EKF bankructwa przedsiębiorstw i wzrost bezrobocia, a także spadek inwestycji w reakcji na gwałtowne ograniczenia popytowe. Niepewność jeszcze długo pozostanie przeszkodą dla wzrostu inwestycji (co widać także w prognozach ilościowych naszych ekonomistów). Zmienić sytuację w zakresie inwestycji może dopiero realizacja Europejskiego Zielonego Ładu, która po pandemii wymagać będzie ogromnych inwestycji w mitygację oddziaływań na klimat i adaptację do zmian klimatu, cyfryzację i innowacje. Zdecydowaną większość ekspertów (87 proc.) obawia się także wzrostu obciążeń podatkowych i paropodatkowych (nowe zagrożenie, którego nie wskazywano poprzednio tak często), a także kryzysu finansów publicznych. W sytuacjach nadzwyczajnych, w czasie głębokiego kryzysu gospodarczego finanse publiczne wraz z automatycznymi stabilizatorami koniunktury są istotnym elementem antycyklicznej polityki gospodarczej. Wykorzystanie instrumentów polityki budżetowej nie może jednak naruszać bezpieczeństwa finansów państwa i wymaga planu naprawy po COVID (na razie takiego planu rządu nie pokazał, a nawet go nie zapowiedział).

Dodatkowym zagrożeniem rozwoju gospodarczego Polski wskazywanym przez współpracujących z EKF ekonomistów jest znaczący wzrost roli państwa w gospodarce; ograniczenie demokracji; osłabienie instytucji oraz ryzyko upadku słabszych banków i destabilizacji systemu finansowego (kryzys bankowy).

NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA DLA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ W POLSCE W PERSPEKTYWIE 2022 ROKU

* Wielkość kół oznacza sumę iloczynów wagi czynnika oraz prawdopodobieństwa wystąpienia przyznanych przez poszczególnych ekspertów.

		Waga (1 oznacza najwyższą wagę)	Prawdo- podobień- stwo	Odsetek respondentów
A	W 2020 r. głęboka recesja w Unii Europejskiej (wzrost bezrobocia, spadek produkcji, spadek wolumenu wymiany międzynarodowej itd.) i długi powrót do poziomu PKB z 2019 r.	1	0,54	97%
B	Nawroty zakażeń i lockdown-ów do czasu wprowadzenia szczepionki na COVID-19	2	0,51	90%
C	Uruchomienie funduszu odbudowy UE bez udziału Polski	5		60%
IZ	<i>Inne zagrożenia zewnętrzne</i>			17%
D	Lockdown	3		70%
E	Bankructwa i wzrost bezrobocia		0,59	87%
F	Spadek inwestycji	5	0,64	87%
G	Wzrost obciążeń podatkowych i parapodatkowych		0,70	87%
H	Kryzys finansów publicznych			87%
I	Postępowanie UE w sprawie praworządności w Polsce a w konsekwencji ograniczenie funduszy UE dla Polski			70%
J	Pełzający POLEXIT	4		83%
K	Destabilizacja polityczna (wcześniejsze wybory, częste zmiany koalicji partyjnych i rządów)			77%
IW	<i>Inne zagrożenia wewnętrzne</i>			17%

ZAGROŻENIA DLA STABILNOŚCI SYSTEMU FINANSOWEGO

A. NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA DLA STABILNOŚCI POLSKIEGO SYSTEMU FINANSOWEGO W PERSPEKTYWIE ROKU 2022 W OPINII EKSPERTÓW EUROPEJSKIEGO KONGRESU FINANSOWEGO

Utrzymujący się wysoki stopień niepewności makroekonomicznej i związanych z tym wysokich kosztów prowadzenia działalności gospodarczej oraz nowe restrykcje ogłoszone przez rząd oznaczają, że powrót do normalnego funkcjonowania gospodarki potrwa dłużej, niż wcześniej oczekiwano. Ma to istotne znaczenie dla stabilności polskiego systemu finansowego w perspektywie do roku 2022.

Wszyscy eksperci uznali, że największym zagrożeniem dla polskiego systemu finansowego w najbliższych dwóch latach będzie pogorszenie jakości portfela kredytowego oraz pogorszenie sytuacji na rynku obligacji korporacyjnych i że prawdopodobieństwo tego zagrożenia będzie najwyższe. Każdy kryzys o charakterze popytowo-podażowym przebiega podobnie. Rozpoczyna się od problemów z płynnością finansową, zastopowania inwestycji, bezrobocia i fali bankructw, co prowadzi do wzrostu ryzyka kredytowego oraz zagrożenia kryzysem bankowym i kryzysem finansów publicznych. Działania antykryzysowe podejmowane w Unii Europejskiej i w Polsce niwelują te klasyczne zagrożenia. Warto podkreślić, że niezależnie od wsparcia finansowego dla przedsiębiorców i innych działań antykryzysowych – ważne jest sprawne funkcjonowanie wtórnego rynku długów dla NPL i umożliwienie rozwiązywania problemu NPL w trybie pozasądowym, co w obliczu niewydolności sądów może okazać się szczególnie istotne dla Polski.

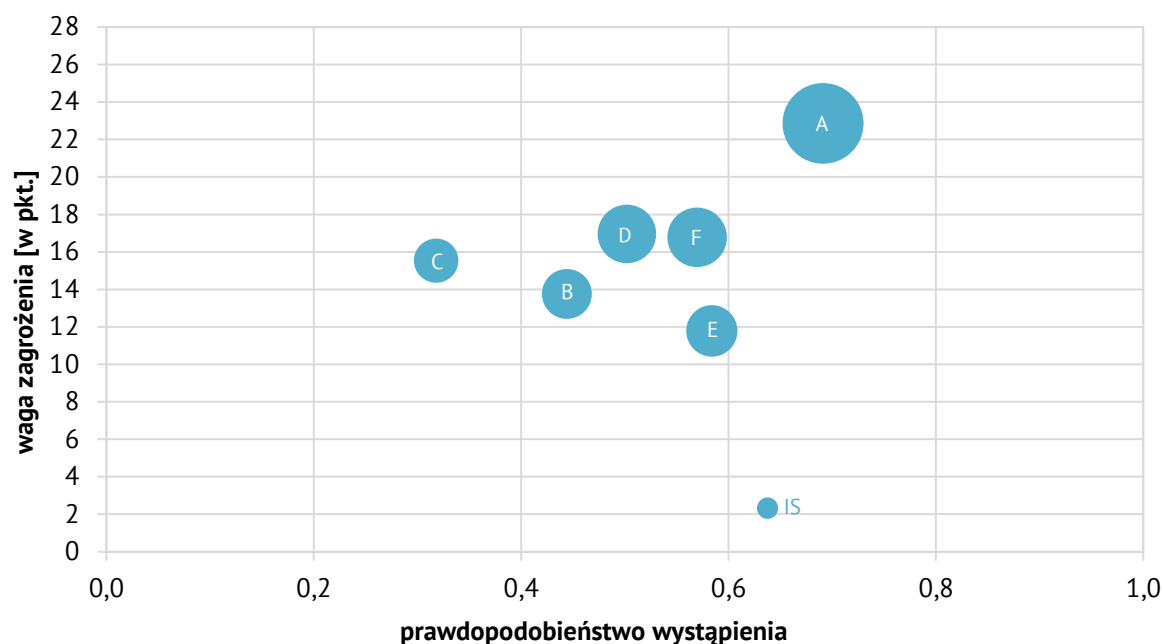
Drugim w hierarchii ważności jest zagrożenie wynikające z nadmiernych obciążeń fiskalnych sektora bankowego, które znacząco zmniejsza efektywność transmisji programów rządowych do gospodarki realnej. Wyjątkowo irracjonalnym rozwiązaniem jest obciążanie podatkiem bankowym nowo udzielanych kredytów w okresie kryzysu gospodarczego.

Po trzecie, zdecydowana większość ekspertów negatywnie ocenia politykę NBP, zwłaszcza nazbyt radykalną obniżkę stóp procentowych, która może wywołać skutki odwrotne od zamierzonych, a w szczególności może zniszczyć wartość małych banków (głównie spółdzielczych) i zwiększyć stopień koncentracji (monopolizacji) sektora bankowego w Polsce. Zdaniem ekspertów pogłębi to kryzys, szczególnie w sektorze BS-ów i SKOK.

Negatywnie z punktu widzenia stabilności i efektywności systemu finansowego oceniany jest również nadmierny udział państwa w sektorze bankowym. Wymienione wyżej zagrożenia powodują, że stopa zwrotu z kapitału własnego (ROE) i wartość rynkowa banków od kilku lat spadają, a obciążenia podatkowe rosną. Spadek atrakcyjności inwestycyjnej banków oznacza, że w sytuacji kryzysowej i potrzeby ich dokapitalizowania, jedynym źródłem kapitału będą podatnicy. Dodatkowo w tej trudnej sytuacji, w następstwie wyroku TSUE z października 2019, gwałtownie wzrosło ryzyko prawne związane z kredytami hipotecznymi w CHF. Część ekspertów zwraca uwagę na pilną potrzebę zredukowania kosztów ryzyka prawnego związanego z narastającym w br. problemem kredytów hipotecznych powiązanych z walutami obcymi (szczególnie z CHF), wynikających ze skali wygrywanych przez „frankowiczów” procesów sądowych oraz ze wzrostu niepewności na rynkach światowych, co może skutkować osłabieniem złotego.

NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA DLA STABILNOŚCI POLSKIEGO SYSTEMU FINANSOWEGO W PERSPEKTYWIE 2022 ROKU

* Wielkość kół oznacza sumę iloczynów wagi czynnika oraz prawdopodobieństwa wystąpienia przyznanych przez poszczególnych ekspertów.

	Waga (1 oznacza najwyższą wagę)	Prawdo- podobień- stwo	Odsetek respondentów
A Pogorszenie jakości portfela kredytowego	1	0,69	100%
B Polityka NBP - obniżka stóp procentowych, luzowanie ilościowe (polskie QE)	5	0,44	89%
C Upadek średniej wielkości banku skutkujący destabilizacją systemu bankowego w Polsce	4		89%
D Problem kredytów hipotecznych powiązanych z walutami obcymi - wzrost niepewności na rynkach światowych przekładający się na osłabienie złotówki, wzrost skali wygranych procesów sądowych przez	2	0,50	93%
E Nadmierny udział Państwa w sektorze Bankowym		0,58	93%
F Wysokie obciążenia fiskalne (w tym m.in. podatek bankowy), zmniejszające efektywność transmisji programów rządowych przez sektor bankowy do gospodarki realnej	3	0,57	100%
IS <i>Inne zagrożenia</i>			14%

B. STRATEGICZNE ZAGROŻENIA DLA STABILNOŚCI POLSKIEGO SYSTEMU FINANSOWEGO W OPINII PREZESÓW NAJWIĘKSZYCH POLSKICH BANKÓW²

Prezesi banków wskazują na wyjątkowo groźną kumulację uwarunkowań dla dalszego rozwoju polskiego sektora bankowego, która towarzyszy zapaści gospodarczej wywołanej pandemią i będzie utrudniać działania antykryzysowe i odbudowę wartości przedsiębiorstw i banków. *„To z czym mamy do czynienia w tym roku to niespotykana dotychczas kumulacja negatywnych zdarzeń, które dotknęły sektor bankowy i dotyczyć będą w roku kolejnym”* – Przemek Gdański, Prezes Zarządu BNP Paribas Bank Polska.

Oczywiście największym zagrożeniem dla banków są konsekwencje obecnego kryzysu gospodarczego. Ryzyko dla stabilności polskich banków wzmacniane jest jednak przez kumulację globalnych zagrożeń z uwarunkowaniami krajowymi.

Trzy najgroźniejsze strategiczne ryzyka dla rozwoju i stabilności sektora bankowego w Polsce są następujące:

1. Erozja funkcjonowania mechanizmów rynku wskutek irracjonalnej ochrony praw konsumenta oraz utrata reputacji banków.

Jaskrawym przykładem jest orzecznictwo sądów w kwestii kredytów w CHF, unieważniające umowy kredytowe o najdłuższym horyzoncie trwania lub wprowadzające na rynek finansowy instrumenty nie znane ani w praktyce ani w teorii ekonomii. *„Problemy, które ujawniły się na tle procesów frankowych znacznie wykraczają poza sferę stosunków zobowiązaniowych związanych z kredytami walutowymi. Podważono w orzeczeniach sądowych niektóre z instytucji lub wręcz paradygmatów funkcjonowania sektora bankowego. (...) To nie jest kwestia tylko i wyłącznie umów o kredyty frankowe. To jest kwestia wielu instrumentów, których używamy. Sprawy zaszły za daleko. One wymagają odbudowania podstaw warsztatu bankowego. To jest w tej chwili najważniejsza rzecz”* – Cezary Stypułkowski, Prezes Zarządu mBanku. *„Rok 2020 ujawnił również element reputacyjny, gdzie w momencie, gdy banki wykonują bardzo ciężką pracę infrastrukturalną i są jedyną sprawną infrastrukturalną konstrukcją dla wielu programów, w tym rządowych, tak naprawdę sektor bankowy nie ma swoich obrońców tylko jest łatwym obiektem do bicia”* – Brunon Bartkiewicz, Prezes Zarządu ING Banku Śląskiego.

2. Spadek atrakcyjności inwestycyjnej i wzrost ryzyka banków.

Bardzo niska rentowność sektora bankowego i stopa zwrotu z kapitału niższa niż koszt pozyskania kapitału, co praktycznie uniemożliwia dokapitalizowania banków ze źródeł prywatnych. Atrakcyjność inwestycyjną banków niszczy nie tylko narastające ryzyko prawne związane z nieodpowiedzialnym, tzw. prokonsumenckim orzecznictwem sądów, ale również gwałtowna obniżka stóp procentowych prowadząca do trwałych ujemnych stóp procentowych oraz najwyższy w Europie podatek bankowy. Co więcej, podatek ten płacony jest od przyrostu oszczędności i nowo udzielanych kredytów, co utrudnia działania antykryzysowe. *„To co jest negatywne to pieniądze stracone przez inwestorów, którzy zainwestowali w sektor bankowy. Sektor bankowy w Polsce inwestorzy wyceniają na czterdzieści groszy za złotówkę, czyli 60% dyskonta od wartości księgowej. Nie było tego przez 25 lat funkcjonowania banków na giełdzie. To oczywiście ogranicza możliwości zebrania kapitału w przyszłości, np. w kontekście MREL”* – Sławomir Sikora, Prezes Zarządu Banku Handlowego w Warszawie S.A.

Atrakcyjność inwestycyjną banków obniża również brak przewidywalności przyszłych regulacji.

Oczywisty wzrost ryzyka dla stabilności sektora bankowego wynikający z oczekiwanego wzrostu ryzyka kredytowego w następstwie kryzysu wywołanego pandemią jest potęgowany przez niepewność regulacyjną powodującą nieprzewidywalność dla funkcjonowania banków. *„Po stronnie czynników, które należy ograniczać mamy kwestie regulacji, gdzie nie mamy pewności, w którą stronę idziemy, np. czy w kierunku zmiany outsourcingu czy nie, czy cloud jest dopuszczony czy nie”* - Brunon Bartkiewicz, Prezes Zarządu ING Banku Śląskiego. *„Brak spokojnej i konstruktywnej formuły dialogu sektora z kluczowymi instytucjami regulacyjnymi, od których chciałbym oczekiwać trochę więcej zrozumienia dla realiów, w jakich my działamy, w kontekście samych banków i w kontekście wpływu jaki sytuacja sektora będzie miała na gospodarkę. Może warto byłoby, inspirując się EKF, stworzyć ideę okrągłego stołu, wokół którego przyjaźnie i konstruktywnie zasiedliby regulatorzy i przedstawiciele sektora bankowego”* – Przemek Gdański, Prezes Zarządu BNP Paribas Bank Polska.

² Na podstawie opinii i wniosków z debaty EKF Mapa wyzwań przed sektorem bankowym. Debata Prezesów, 9 grudnia 2020

3. Rosnące zagrożenie cyberatakami oraz przerwaniem ciągłości działania banków.

Utrzymanie polskich banków w pozycji lidera technologicznego oraz wdrażanie AI stwarzają szansę na rozwój, ale również zwiększają ryzyko cyberprzestępczości. „Ryzyko cybersecurity i przerwania ciągłości działania banków jest niedoszacowane z tego względu, że ilość wyzwań przed nami, regulacyjnych i takich jak walka o klienta, powoduje, że systemy informatyczne banków stają się coraz bardziej złożone, a złożoność powoduje, że w przypadku drobnej awarii może się ona przełożyć na awarię o dużym, silnym negatywnym wpływie na funkcjonowanie banku” – Zbigniew Jagiełło, Prezes Zarządu PKO Banku Polskiego.

Całokształt wyzwań dla polskiego sektora bankowego zaprezentowała Pani Iwona Kozera (EY) w syntetycznej formie w ramach Debaty Prezesów.

EY Banking Menu – wyzwania polskiego sektora bankowego 2020

 RYNEK	 INWESTORZY	 REGULATORZY I REGULACJE	 TECHNOLOGIE I KONSUMENTY
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kryzys ogólnosiwiatowy, funkcjonowanie w środowisku zerowych stóp procentowych ▶ Pozwy frankowe – „zarządzane” przez firmy prawnicze i sądy ▶ Sektor bankowy przegrywa walkę o talent i najzdolniejszych pracowników ▶ Konkurencja ze strony technologicznych gigantów oraz fintechnów ▶ Zmiana zachowań konsumenckich (po COVID - 19, pokolenie Millennialsów) ▶ Wzmocnienie corporate governance - Chief Culture Officer ▶ Podwyższone ryzyko finansowania wybranych branż 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ROE 3-5% ▶ Wysokie koszty regulacyjne ▶ Wsparcie oraz budowanie odporności finansowej klientów w czasie Covid 19 (nowy) ▶ Negatywne percepcja i wizerunek sektora bankowego w Polsce (nowy) ▶ W czasie COVID19 interes klientów i pracowników ważniejszy niż inwestorów? ▶ Państwo zastępuje inwestorów? ▶ Inwestorzy naciskają na konsolidację? ▶ Konwergencja sektorów 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Obciążenia podatkowe i regulacyjne ▶ Zrównoważony rozwój oraz tworzenie wartości długoterminowych (Green Financing) ▶ Regulacje dotyczące ochrony konsumentów ▶ Dostosowanie regulacji do zmian technologicznych (Cloud, FinTech itp.) ▶ „Bad bank” i zmiana prawa restrukturyzacyjnego ▶ Agenda prudential – BRRD ▶ Wyposażanie kapitałowe BFG 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Cyberbezpieczeństwo i ochrona danych ▶ Powszechne wykorzystanie rozwiązań chmurowych ▶ Trwała zmiana modelu operacyjnego po COVID19 w wyniku masowej cyfryzacji procesów ▶ Zaawansowane wykorzystanie i monetyzacja „big data”

Źródło: EY - mapa wyzwań bankowych na podstawie wskazań prezesów największych banków w Polsce

Szerzej o strategicznych zagrożeniach dla polskiego systemu bankowego w debacie EKF [Mapa wyzwań przez sektorem bankowym. Debata Prezesów](#) prowadzonej 9 grudnia 2020 przez Jana Krzysztofa Bieleckiego, Przewodniczącego Rady Programowej Europejskiego Kongresu Finansowego oraz Iwonę Kozere, Partnera Zarządzającego Działem Consultingu Europa Centralna i Południowo - Wschodnia oraz Doradztwa Transakcyjnego w Polsce, EY.

Technologiczny okrągły stół EKF – mapa wyzwań dla sektora bankowego 2020-2023

23 listopada 2020

www.youtube.com/watch?v=IJsY-s4Otz4

EKF - Okrągły stół ryzyka bankowego – mapa wyzwań 2020-2023

30 listopada 2020

www.youtube.com/watch?v=68CZoDgrdoY

Mapa wyzwań przez sektorem bankowym. Debata Prezesów

9 grudnia 2020

www.youtube.com/watch?v=t7eX2jvWM40&t

PIĘĆ NAJWAŻNIEJSZYCH REKOMENDOWANYCH DZIAŁAŃ W POLITYCE GOSPODARCZEJ POLSKI DO 2022 ROKU

1. Przygotowanie strategii odbudowy gospodarki

Sferą w stosunku do której eksperci sformułowali wiele rekomendacji są inwestycje i strategia odbudowy gospodarki. Inwestycje okazują się ważne z co najmniej trzech powodów: są dobrą odpowiedzią na kryzys o charakterze popytowym, są ważne z punktu widzenia utrzymania lub zwiększania potencjału gospodarczego polskiej gospodarki, są bardzo dobrym sposobem wykorzystania środków z UE. W szczególności rekomenduje się:

- przygotowanie Krajowego Planu Odbudowy i podjęcie działań sprzyjających jak najszybszemu pozyskaniu i efektywnemu spożytkowaniu środków z programu „Next Generation EU”,
- koncentrację na możliwie najszybszym uruchomieniu funduszy z nowego budżetu UE i możliwie najpełniejszym wykorzystaniu dostępnych środków,
- radykalne przyspieszenie wykorzystania środków unijnych ze „starej” unijnej perspektywy finansowej i przygotowanie projektów pod „nową” perspektywę finansową w partnerskiej współpracy z samorządami oraz prywatnym sektorem niefinansowym, bankami, w tym BGK, i międzynarodowymi bankami rozwojowymi.
- przyspieszenie transformacji energetycznej,
- zmniejszenie niepewności w odniesieniu do celów polityki gospodarczej rządu,
- większe zaangażowanie się w projekty i inicjatywy europejskie oraz konsorcja przemysłowe w celu wzrostu innowacyjności,
- poprawę relacji z UE, w tym z Komisją Europejską i niektórymi krajami UE, w celu maksymalizowania korzyści z pakietu finansowego UE (odbudowę zaufania w krajach UE i innych partnerów).

2. Zwiększenie stabilności regulacyjno-prawnej

Czynnikiem sprzyjającym odbudowie gospodarki i wzrostowi inwestycji prywatnych powinna stać się stabilność prawa i regulacji. Eksperci EKF po raz kolejny postulują konieczność ograniczenia niepewności prawno-instytucjonalnej, zwiększenie stabilności reguł gry i prawdziwą reformę sądownictwa gospodarczego. W celu zwiększenia stabilności regulacyjno-prawnej i praworządności należy m.in.:

- odpolitycznić gospodarkę oraz wprowadzić zasadnicze zmiany w dotychczasowej polityce ładu korporacyjnego stosowanej w podmiotach gospodarczych efektywnie kontrolowanych przez państwo,
- podjąć działania mające na celu skonsolidowanie i usprawnienie systemu prawnego określającego warunki prowadzenia działalności gospodarczej,
- dążyć do zawarcia trwałego porozumienia z Komisją Europejską w kwestiach praworządności,
- usprawnić sądownictwo, w szczególności w odniesieniu do spraw gospodarczych,
- przywrócić rzetelny dialog społeczny i elementarne zaufanie do państwa,
- przywrócić funkcje i wiarygodność władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej.

3. Poprawa efektywności działania antypandemicznego i zwiększenie wydolności systemu opieki zdrowotnej

Ostatnie informacje o zakażeniach SARS-CoV-2 i problemy wywołane ich skalą w systemie ochrony zdrowia obnażyły z całą ostrością stopień nieprzygotowania polskiej administracji i systemu opieki zdrowotnej na takie zagrożenia oraz chaos z tego wynikający. Stąd tak ważne jest, obok bieżącego radzenia sobie z epidemią, wyciąganie wniosków. Szczegółowe rekomendacje ekspertów EKF w zakresie ochrony i opieki zdrowotnej zawierają:

- zapewnienie koniecznych środków finansowych na zwiększenie wydolności systemu sanitarnego i systemu ochrony zdrowia,
- znaczne zwiększenie dostępności bezpłatnych / niskokosztowych testów,

- poprawę informacji oraz modernizację monitoringu osób zakażonych,
- lepszą opiekę nad grupami ryzyka i osobami zakażonymi,
- przygotowanie planu szczepień i szerokie skonsultowanie go ze specjalistami i jednostkami samorządowymi, odpowiedzialnymi za jego wdrażanie,
- sprawne i skuteczne wprowadzenie w życie planu szczepienia populacji, tak aby jak najszybciej udało się osiągnąć stan zbiorowej odporności i uniknąć kolejnych nawrotów pandemii.

4. Kontynuowanie działań antykryzysowych

Rekomendowane przez ekspertów EKF bieżące działania gospodarcze nie różnią się od tych które były wskazywane w czerwcowej i październikowej edycji „Makroekonomicznych wyzwań i prognoz dla Polski”. W szczególności chodzi o:

- dalsze (znacznie lepiej adresowane) aktywne wsparcie finansowe branż i przedsiębiorstw najbardziej dotkniętych kryzysem pandemicznym,
- aktywne zapobieganie znaczącemu wzrostowi bezrobocia przez programy pomocowe/aktywizujące,
- odciążanie firm w zakresie podatkowo-regulacyjnym w okresie największej dekonunktury,
- wzmocnienie finansowe samorządów lokalnych,
- zmniejszenie obciążeń sektora bankowego,
- monitorowanie skuteczności i elastyczne dostosowywanie pakietu działań antykryzysowych.

5. Działania długookresowe

Mimo obecnego kryzysu epidemii COVID-19, ekonomiści EKF widzą potrzebę określenia bardziej długoterminowej wizji kraju i koniecznych reform. W związku z tym rekomendują:

- ograniczenie nieracjonalnych i nie niezbędnych wydatków publicznych (w tym przede wszystkim 13 i 14 emerytury), lepsze adresowanie wydatków społecznych, ograniczenie wydatków socjalnych nie stymulujących zmian demograficznych i aktywizacji zawodowej,
- reformę rynku pracy,
- podwyższenie wieku emerytalnego kobiet,
- przygotowanie kompleksowej polityki migracyjnej,
- przywrócenie wiarygodności finansów publicznych, poprzez większą przejrzystość i planowy powrót do stabilizacyjnej reguły wydatkowej, przygotowanie planu naprawy finansów publicznych po pandemii COVID-19, stopniowe porządkowanie finansów publicznych,
- sfinalizowanie unii bankowej i silniejsza integracja finansowa w UE (rekomendacja sformułowana przez zagranicznych ekspertów EKF).